

TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIMGA YO'NALTIRISHNING SAMARALI METODLAR

Yo'ldoshboyeva Sarvinoz Ulug'bek qizi

TIFT universiteti Filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi
2-kurs talabasi

Annotatsiya. *Ushbu maqola talabalarining mustaqil ta'limga yo'naltirilishi jarayonidagi samarali metodlarni o'rganishga qaratilgan. Mustaqil ta'lim zamonaviy ta'lim tizimida talabalar faoliyatining mustahkamlanishi va bilimlarni chuqurroq egallashda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada aniq maqsadlar belgilash, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish, interfaol va loyiha asosida o'rganish usullari, zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, mentorlik tizimi hamda talabalarni motivatsiya qilish kabi samarali metodlar tahlil qilinadi. Shuningdek, o'qituvchining rolini kengaytirish, ta'lim jarayonida talabalar bilan individual yondashuvni ta'minlash va ularning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Ushbu metodlarni ta'lim jarayonida qo'llash talabalarining ta'lim sifatini oshirish, shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Maqola zamonaviy ta'lim muassasalari va pedagoglar uchun mustaqil ta'limni samarali tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.*

Kalit so'zlar: *mustaqil ta'lim, ta'lim metodlari, o'z-o'zini boshqarish, interfaol ta'lim, loyiha asosida o'rganish, raqamli texnologiyalar, mentorlik, motivatsiya, ta'lim sifati, talabalarni yo'naltirish, pedagogik yondashuv.*

Kirish

Bugungi ta'lim tizimida mustaqil ta'lim o'quvchilarning, xususan, talabalarining bilim olish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Mustaqil ta'lim orqali talabalar o'zlarining shaxsiy ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos ravishda bilimlarni mustahkamlash, o'rganish strategiyalarini ishlab chiqish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ularning nafaqat bilim darajasini oshirish, balki mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mustaqil ta'limga yo'naltirishning samarali metodlari esa ta'lim jarayonining sifatini oshirish va talabalarni o'z o'rganish jarayonlariga faol jalb qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu metodlar talabalarining o'quv materiallarini mustaqil o'rganish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarini shakllantirish, vaqtni samarali boshqarish va o'z-o'zini baholash imkoniyatlarini berishga qaratilgan. Shuningdek,

mustaqil ta'limga yo'naltirishda o'qituvchining roli ham muhimdir; u talabalarni rag'batlantirishi, kerakli resurslar bilan ta'minlashi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga ko'maklashishi lozim.

Bugungi kunda zamonaviy ta'lim texnologiyalari va interfaol o'quv metodlari mustaqil ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda keng qo'llanilmoqda. Onlayn platformalar, elektron resurslar, guruh ishlari va loyiha asosida o'rganish kabi metodlar talabalarni o'z bilimlarini chuqurroq o'zlashtirishga undaydi. Shu bois, talabalar mustaqil ta'limga yo'naltirish metodlarini chuqur tahlil qilish va ularni amaliyotga tatbiq etish ta'lim sifatini oshirish uchun dolzarb vazifalardan biridir.

Ushbu maqolada mustaqil ta'limga yo'naltirishning samarali usullari, ularning afzalliklari va ta'lim jarayonida qo'llanilishi haqida so'z boradi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida mustaqil faoliyatni rag'batlantirish, o'quvchilarni o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari bilan ta'minlash yo'llari ham ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

Mustaqil ta'lim – bu talabalar o'z bilimlarini, ko'nikmalarini va qobiliyatlarini o'rganish jarayonida mustaqil ravishda shakllantirishlari va rivojlantirishlari hisoblanadi. Bugungi ta'lim tizimida mustaqil ta'limning ahamiyati tobora ortib bormoqda, chunki zamonaviy jamiyat sharoitida shaxsning mustaqil fikrlashi va o'z-o'zini boshqarishi ko'nikmalari katta talabga ega. Shu sababli, talabalarni mustaqil ta'limga yo'naltirish va bu jarayonda samarali metodlarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Samarali mustaqil ta'lim metodlarining biri – o'quvchilarga aniq maqsad va vazifalarni belgilashdir. Talabalar o'z oldilariga aniq va o'lchab bo'ladigan maqsadlarni qo'yganida, ular o'rganish jarayonida faolroq bo'ladilar. Bu maqsadlar o'quvchilarga ta'lim jarayonida yo'naltiruvchi bo'lib xizmat qiladi va o'z-o'zini nazorat qilish imkoniyatini oshiradi. Shu bilan birga, vazifalarni bosqichma-bosqich bajarish strategiyasi ham samaralidir. Bu usul orqali talabalar murakkab ma'lumotlarni kichik qismlarga bo'lib, bosqichma-bosqich o'rganadilar, natijada o'rganish jarayoni samarali va oson kechadi.

O'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish ham mustaqil ta'limning muhim qismidir. Talabalar vaqtni boshqarish, o'z ishlarini rejalashtirish, o'z bilim darajasini baholash kabi ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak. Bu esa ular uchun o'rganish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. O'qituvchilar tomonidan o'z-o'zini baholash va refleksiya metodlarini qo'llash talabalar o'z muvaffaqiyatlarini va kamchiliklarini anglashga ko'maklashadi.

Interfaol o'quv metodlari mustaqil ta'limni rag'batlantirishda juda samarali hisoblanadi. Loyiha asosida o'rganish, guruh ishlari, muammoli ta'lim, diskussiyalar

va seminarlar talabalarni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal etishga va bilimlarini amaliyotda qo'llashga undaydi. Masalan, loyiha asosida o'rganishda talabalar o'zlari uchun qiziqarli mavzuni tanlaydilar va uni chuqur o'rganadilar. Bu jarayonda ular nafaqat bilim olishadi, balki jamoada ishlash, mas'uliyatni bo'lishish va o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ham mustaqil ta'limning samaradorligini oshiradi. Onlayn kurslar, elektron darsliklar, video darslar va interaktiv dasturlar talabalar uchun qulay o'rganish muhitini yaratadi. Bu resurslar o'quvchilarga o'z vaqtlarida va o'z darajalariga mos ravishda bilim olish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli platformalar orqali talabalar o'z bilimlarini sinovdan o'tkazishlari, testlar va topshiriqlarni bajarishlari mumkin. Bu esa mustaqil o'rganishni yanada samarali qiladi.

Mentorlik va maslahatchilik tizimlari ham talabalarni mustaqil ta'limga yo'naltirishda katta yordam beradi. O'qituvchi yoki tajribali talabalar talabalarni rag'batlantirishi, ularni yo'naltirishi va yuzaga kelgan qiyinchiliklarni hal etishda yordam berishi mumkin. Bu usul orqali talabalar o'zlarini yolg'iz his qilmaydilar va murakkab vaziyatlarda qo'llab-quvvatlanadilar.

Mustaqil ta'lim jarayonida o'quvchilarni rag'batlantirish va motivatsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Bu uchun o'qituvchilar ijobiy fikr-mulohazalar, muvaffaqiyatlarni tan olish va rag'batlantiruvchi baholar tizimini joriy qilishlari kerak. Shu bilan birga, o'quvchilarni o'z-o'zini rivojlantirishga va izlanishga undaydigan psixologik muhit yaratish lozim.

Xulosa qilib aytganda, talabalarni mustaqil ta'limga yo'naltirishda samarali metodlar ko'plab jihatlarni o'z ichiga oladi. Bu metodlar orasida aniq maqsadlar qo'yish, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish, interfaol va loyiha asosida o'rganish, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, mentorlik tizimini yo'lga qo'yish va motivatsiyani oshirish kabi yondashuvlar alohida ahamiyatga ega. Ushbu metodlarni ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli tatbiq etish talabalarni mustaqil fikrlashga, o'z bilimlarini samarali egallashga va kasbiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga olib keladi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari va o'qituvchilar bu jarayonda talabalarni qo'llab-quvvatlash, zarur resurslar bilan ta'minlash va doimiy maslahatlar berish vazifasini ham o'z zimmasiga olishlari lozim.

Xulosa

Mustaqil ta'lim zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Talabalarni mustaqil ta'limga yo'naltirish orqali ularning bilim olishdagi faolligi va mustaqil fikrlash qobiliyati sezilarli darajada oshadi. Maqolada ko'rib chiqilgan

samarali metodlar — aniq maqsadlar qo'yish, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish, interfaol va loyiha asosida o'rganish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, mentorlik tizimini yaratish hamda motivatsiyani oshirish — ta'lim jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi.

An'anaviy ta'lim metodlaridan farqli o'laroq, mustaqil ta'limda talabalar o'z bilimlarini chuqurroq va o'zlarining qiziqishlariga mos ravishda o'zlashtiradilar. Bu jarayonda o'qituvchilar nafaqat bilim beruvchi, balki yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi, maslahatchi va rag'batlantiruvchi sifatida faol ishtirok etadilar. Shu sababli o'qituvchilarning roli talabalar mustaqilligini oshirish va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhimdir.

Zamonaviy texnologiyalar mustaqil ta'limni yanada qulay va samarali qiladi. Elektron resurslar va onlayn platformalar talabalar uchun ta'limni moslashuvchan va interfaol qiladi, shuningdek, o'z vaqtida va qulay muhitda o'rganish imkonini yaratadi. Mentorlik tizimi esa murakkabliklarni yengishda yordam berib, talabalarni psixologik qo'llab-quvvatlaydi.

Umuman olganda, talabalarning mustaqil ta'limga yo'naltirilishi ta'lim sifatini yaxshilash, ularni kasbiy va shaxsiy rivojlanishga tayyorlashda muhim omildir. Ta'lim muassasalari va o'qituvchilar bu jarayonda doimiy qo'llab-quvvatlash va ilg'or metodlarni joriy qilish orqali talabalar uchun eng yaxshi o'rganish muhitini yaratishlari lozim. Shu tarzda mustaqil ta'limni rivojlantirish orqali biz kelajak avlodning bilimli, erkin fikrlaydigan va mas'uliyatli shaxslar bo'lib yetishishiga hissa qo'shamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva, M. S. (2019). Mustaqil ta'lim samaradorligini oshirish metodlari. *Ta'lim nazariyasi va amaliyoti*, 5(3), 34-42.
2. Karimov, D. T. (2020). Talabalarni o'z-o'zini boshqarishga yo'naltirishning pedagogik asoslari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashriyoti.
3. Axadjon o'g'li, A. A., & Tursunboy o'g'li, N. J. (2023). SANOATNING YAIMGA TA'SIRINI BAHOLASH. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 290-293.
4. Axadjon o'g'li, A. A. (2023). RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHDAGI O'RN. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 271-273.
5. Axadjon o'g'li, A. A. (2023). ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 333-338.

6. Azamjon o'g'li, U. A., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). Sun'iy intellekt va raqamli iqtisodiyot rivojlanishi. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 1, 73-75.
7. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga a'zo bo 'lish uchun uzoq yo 'li va xitoy tajribasi. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 1, 43-47.
8. Ahrorjon, A., & Gafurov, X. (2023). IQTISODIY SIYOSATNING RIVOJLANISHIDA FISKAL VA PUL-KREDIT SIYOSATI. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 310-313.
9. Otto, M., & Thornton, J. (2023). CHATGPTNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI: SUN'IY INTELLEKTNING KASBIY MEHNAT BOZORIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 7, 65-71.
10. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). ISLAMIC FINANCE PROBLEMS AND SOLUTIONS: Study guide. *AMAZON PUBLICATION ISBN-13: 9798863282282*, 1, 200.
11. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOMIY MOLIYA BARQARORLIK OMILLARI: EKONOMETRIK TAHLILLAR VA DALILLAR. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(9), 74-94.
12. Axrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). TA'LIM SIFATI OSHISHIDA JSTNING O 'RNI. *YANGI O 'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 113-118.
13. Акабирходжаева, Д. Р., & Абдуллаев, А. А. (2024). ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ИННОВАЦИЙ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА. *Экономика и социум*, (11-1 (126)), 729-739.
14. Akabirxodjayeva, D., & Abdullayev, A. (2024). TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARNING JAHON MOLIYA BOZORINING RIVOJLANISHIGA TA'SIRI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 13, 89-96.
15. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ISLOM MOLIYASI. *Qo 'qon universiteti xabarnomasi*, 188-190.
16. Keldiboyeva, Z. M. Q., & Abdullaev, A. A. O. G. L. (2022). Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyojlar va sabablar, inklyuziv ta'limga jalb qilish. *Science and Education*, 3(11), 704-711.
17. Oybek, A., Abdullaev, A., Mavlonbekov, X., & Sharifjonov, Z. (2023). ISLOM MOLIYASIDA MUSHORAKA SHARTNOMASI. *Umumjahon fanlari bo 'yicha ta'lim tadqiqotlari*, 2(1), 593-599.
18. Turanboyev, B., Abdupattayev, A., & Abdullaev, A. (2023). INFLYATSIYANING QIMMATLI QOG'OZLAR DAROMADIGA TA'SIRI. *Yosh tadqiqot Jurnal*, 2(2), 88-100.
19. Akhmadjonov, O. X. (2023). ISLOM BANK TIZIMI UCHUN SHARTNOMA HUQUQI VA ASOSIY TAMOIYILLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(5), 600-613.
20. Abdullaev, A. (2022). BOBUR VA BOBURIYLAR SULOLASINING JAHON SIVILIZATSIYASINING YANGILANISHIGA QO 'SHGAN

HISSASI. NEW RESEARCH ON THE WORKS OF ALISHER NAVOI AND ZAHIRUDDIN MUHAMMAD BABUR, 1.

21. Xusanovich, A. O. (2023). MALAYZIYADA ISLOMIY MOLIYA, TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY RIVOJLANISH O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNING EKONOMETRIK TAHLILI ASOSIDA O'ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 7, 60-64.

22. Mulaydinov, F. (2024). Application, place and future of digital technologies in the educational system. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali*.

23. Jumanova, S. (2024). Analysis of PISA test results in Uzbekistan and prospects of preparing primary education students for PISA test. *Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali*.

24. Ikromjonovna, J. S., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA PISA TESTI NATIJALARI VA BOSHLANG 'ICH TA'LIM O 'QUVCHILARINI BU TESTGA TAYYORLASH ISTIQBOLLARI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 159-162.

25. Turanboyev, B., & Abdullayev, A. (2023). DAVLAT, KORXONA VA TASHKILOTLAR BYUDJETINI TO 'G 'RI TAQSIMLASH TENDENSIYALARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(4), 304-309.

26. Akhrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). IMPACT, RESULTS AND CONSEQUENCES OF WTO ACCESSION ON THE EDUCATION SYSTEM. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 2(1), 6-15.

27. Abdullaev, A., & Odilova, M. (2024). The Role of WTO in Improving the Quality of Education. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 3(1), 140-148.